

УДК 0116U001613

Ірина Козут
kogut_irina@ukr.net

Соціально-гуманістичний потенціал волонтерської діяльності в адаптивному спорті

Національний університет фізичного виховання та спорту України (м. Київ)

Анотації:

Актуальність. Організацію та проведення змагань сьогодні важко уявити без активної участі волонтерів. Проте волонтерська діяльність в адаптивному спорті не лише спрямована на вирішення низки організаційних питань задля успішного проведення спортивних заходів, вона має надзвичайно потужний соціально-гуманістичний потенціал. **Завдання роботи** – 1) з'ясувати відмінні риси напрямів волонтерської діяльності в адаптивному спорті; 2) схарактеризувати волонтерські програми спеціальних Олімпіад; 3) визначити соціально-гуманістичний потенціал волонтерської програми «Об'єднаний спорт»; 4) проаналізувати чинники, що впливають на соціальну інтеграцію осіб з інвалідністю. **Методи дослідження** – аналіз й узагальнення літератури, інформаційних ресурсів мережі Інтернет; програмно-нормативних документів; компаративний метод; абстрагування, логико-теоретичний аналіз, контент-аналіз. **Результати роботи.** Проблема дискримінації у всьому світі існує в різних формах. Актуальною темою сьогодні є вживання заходів щодо нівелювання проблеми дискримінації осіб з інвалідністю. Можливість повноцінної соціальної інтеграції цих людей залишається надзвичайно важливою. Визначення сутності соціальної інтеграції міститься в різних міжнародних документах. Утім, проблема впровадження цих положень на практиці реалізується на низькому рівні. **Висновки.** Основні напрями роботи волонтерів у паралімпійському та дефлімпійському спорті аналогічні олімпійським і в

Ірина Козут. Социально-гуманитарный потенциал волонтерской деятельности в адаптивном спорте. **Актуальность.** Организацию и проведение соревнований сегодня трудно представить без активного участия волонтеров. Однако волонтерская деятельность в адаптивном спорте не только направлена на решение ряда организационных вопросов для успешного проведения спортивных мероприятий, она имеет значительный социально-гуманитарный потенциал. **Задачи работы** – 1) выяснить отличительные особенности направленной волонтерской деятельности в адаптивном спорте; 2) предоставить характеристику волонтерским программам специальных Олимпиад; 3) определить социально-гуманитарный потенциал волонтерской программы «Объединенный спорт»; 4) проанализировать факторы, влияющие на социальную интеграцию лиц с инвалидностью. **Методы исследования** – анализ и обобщение литературы, информационных ресурсов сети Интернет; программно-нормативных документов; компаративный метод, абстрагирования, логико-теоретический анализ, контент-анализ. **Результаты работы.** Проблема дискриминации во всем мире существует в различных формах. Актуальной темой сегодня является принятие мер по нивелированию проблемы дискриминации лиц с инвалидностью. Возможность полноценной социальной интеграции этих людей остается чрезвычайно актуальной. Определение сущности социальной интеграции содержится в различных международных документах. Тем не менее, проблема внедрения этих положений на практике реализуется на низком уровне. **Выводы.** Основные направления работы волонтеров в паралимпийском и дефлимпийском спорте

Irina Kogut. The Socio-humanistic Potential of Volunteering in Adaptive Sports. **Topicality.** Nowadays, it is hard to imagine the organization and carrying out of the competitions without an active participation of volunteers. However, volunteering in adaptive sport is aimed not only at resolving of a number of organizational issues for successful sporting events, but it also has an extremely powerful socio-humanistic potential. **Objectives of the work** – 1. To find out the distinctive features of volunteering areas in adaptive sports. 2. To characterize the volunteer programs of the Special Olympics. 3. To determine the socio-humanistic potential of the volunteer program «United sport». 4. To analyze the factors that affect the social integration of people with disabilities. **Research methods** – analysis and generalization of the literature, information resources of the Internet, program and regulation sources; comparative method; abstraction, logical-theoretical analysis, content analysis. **The results of the work.** The problem of discrimination exists worldwide in various forms. Today a current topic is the adoption of measures to eliminate the problem of discrimination of people with disabilities. The possibility of full social integration of these people remains extremely relevant. The definition of the essence of social integration is contained in several international documents. However, the problem of implementing these provisions in practice is realised at a low level. **Conclusions.** The main directions of volunteers' work in the Paralympic and Deaflympic sports are similar to the Olympic and

основному спрямовані на успішну організацію та проведення змагань. Проте функціонування руху спеціальних Олімпіад цілком побудоване на діяльності різноманітних волонтерських програм, реалізація яких спрямована на вирішення не лише організаційних питань, а й забезпечення тренувального та змагального процесу, реалізацію освітньої, оздоровчої, інформаційної, соціально-гуманістичної місії. Волонтерська програма «Об'єднаний спорт» створює умови для розв'язання проблем на шляху соціальної інтеграції, поступово змінюючи негативне ставлення й дії на позитивне сприйняття людей з інвалідністю.

Ключові слова:

адаптивний спорт, волонтерська діяльність, спортсмени з інвалідністю.

аналогичные олимпийским и в основном направлены на успешную организацию и проведение соревнований. Однако функционирование движения специальных Олимпиад полностью построено на деятельности различных волонтерских программ, реализация которых направлена на решение не только организационных вопросов, но и обеспечение тренировочного и соревновательного процесса, реализацию образовательной, оздоровительной, информационной, социально-гуманитарной миссии. Волонтерская программа «Объединенный спорт» создает условия для решения проблем на пути социальной интеграции, постепенно меняя негативное отношение и действия на позитивное восприятие людей с инвалидностью.

адаптивный спорт, волонтерская деятельность, спортсмены с инвалидностью.

mainly aimed at the successful organization and conduction of the competitions. However, the functioning of the Special Olympics movement is built entirely on the activities of the various volunteer programs aimed at solving not only organizational issues but they also provide the training and competitive process, the implementation of educational, recreational, informational, social and humanistic mission. Volunteer program «United sport» creates the conditions for the solution of problems on the way of social integration. It is gradually changing the negative attitude and actions to positive perception of people with disabilities.

adaptive sports, volunteer activities, athletes with disabilities.

Вступ. Ідейна спорідненість адаптивного спорту й олімпійського руху, що ґрунтуються на олімпізмі, поступово переконала сучасний світ у тому, що спорт не є прерогативою лише здорових людей. Особи з інвалідністю, які мають надзвичайно серйозні травми, зокрема такі, як ушкодження хребта, за бажанням, можуть брати участь у змаганнях і досягати спортивних успіхів, а сам спорт є незамінним і надзвичайно ефективним засобом адаптації цієї категорії осіб до умов життя здорових людей.

Організацію та проведення різноманітних спортивних заходів (зокрема Паралімпійські, Дефлімпійські ігри, Всесвітні ігри спеціальних Олімпіад та ін. міжнародні змагання, сьогодні важко уявити без активної участі волонтерів. Проте волонтерська діяльність в адаптивному спорті спрямована не лише на вирішення низки організаційних питань успішного проведення масштабних спортивних заходів, а й має надзвичайно потужний соціально-гуманістичний потенціал.

У роботах вітчизняних і зарубіжних фахівців розкрито різні аспекти волонтерського руху, зокрема досліджено волонтерську діяльність як важливий інститут соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку як ефективний засіб соціалізації молоді [1]; визначено можливості волонтерської роботи в соціальному вихованні студентів [2]; розроблено методику організації волонтерських груп [7]; вивчено домінуючі мотивації до участі в добровільній діяльності [3]; проаналізовано світовий і національний досвід упровадження волонтерської діяльності в різних соціальних інституціях [5]; розглянуто окремі аспекти розвитку спортивного волонтерства [6; 8; 9]. Водночас залишаються не достатньо дослідженими питання визначення соціально-гуманістичного потенціалу волонтерської роботи в адаптивному спорті, що й обумовлює актуальність представленої наукової публікації.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Роботу виконано в межах теми 1.7. «Організаційно-методичні основи розвитку адаптивного спорту» Тематичного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури й спорту на 2016–2020 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту (номер державної реєстрації – 0116U001613).

Мета дослідження – визначити соціально-гуманістичну сутність волонтерської діяльності в адаптивному спорті на прикладі реалізації програми спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт».

Завдання роботи:

- 1) з'ясувати відмінні риси напрямів волонтерської діяльності в адаптивному спорті (паралімпійському, дефлімпійському та спеціальних Олімпіадах);
- 2) схарактеризувати волонтерські програми спеціальних Олімпіад;

3) визначити соціально-гуманістичний потенціал волонтерської програми спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт»;

4) проаналізувати чинники, що впливають на соціальну інтеграцію осіб з інвалідністю.

Матеріал і методи дослідження – аналіз й узагальнення спеціальної та науково-методичної літератури, інформаційних ресурсів мережі Інтернет; програмно-нормативних документів; компаративний метод; абстрагування, логіко-теоретичний аналіз, контент-аналіз.

Результати дослідження. Дискусія. Використання фізичних вправ з оздоровчою метою відоме зі стародавніх часів, проте відомості про проведення перших спортивних змагань для осіб з інвалідністю датуються кінцем XIX ст., коли в Німеччині відкрито спортивні клуби для людей із вадами слуху. Відтоді адаптивний спорт почав свій активний розвиток і нині включає близько 20 змагань для спортсменів різних нозологічних груп, у тому числі три з них – олімпійського рівня: Дефлімпійські ігри (для людей із вадами слуху), Паралімпійські ігри (для осіб із порушеннями опорно-рухового апарату, вадами зору та відхиленнями розумового розвитку) і спеціальні Олімпіади (для осіб із відхиленнями розумового розвитку).

Визнання адаптивного спорту з боку суспільства відбувається завдяки не лише різноманітним спортивним заходам, а й розвитку багатьох волонтерських програм; реалізуються в межах паралімпійського, дефлімпійського спорту та руху спеціальних Олімпіад. Напрями волонтерської діяльності в адаптивному спорті вищих досягнень (паралімпійський і дефлімпійський) тотожні олімпійським. Водночас волонтерська діяльність у русі спеціальних Олімпіад більш розмаїта, багатогранна та охоплює значно більший спектр можливих напрямів роботи, що обумовлено існуванням різноманітних волонтерських програм. Існування руху спеціальних Олімпіад цілком побудоване на функціонуванні цих програм, кількість і напрями діяльності яких постійно збільшуються. Програми, що реалізуються на міжнародному рівні, поступово впроваджуються й в Україні, сприяючи залученню добровільних помічників із різних верств населення. Отже, існування руху спеціальних Олімпіад не видається можливим без функціонування певних волонтерських програм (рис. 1).

Рис. 1. Волонтерські програми, що функціонують у межах руху спеціальних Олімпіад

Програма «Здоров'я спортсменів» почала розвиватися з 1996 р. Вона спрямована на підвищення рівня здоров'я спортсменів та їхніх функціональних можливостей. У межах цієї програми волонтери-лікарі проводять обстеження стану опорно-рухового апарату, ротової порожнини, органів слуху та зору всіх учасників змагань, надають відповідні рекомендації. Проводиться санітарно-освітня робота з пропаганди здорового способу життя, раціонального харчування тощо. Розробляються програми й проводяться семінари спеціалістів у галузі охорони здоров'я для роботи зі спортсменами спеціальної

Олімпіади. Важливим складником є також підвищення інформованості суспільства та відповідних державних структур про потреби осіб із відхиленнями розумового розвитку (ВРР) у розділі охорони здоров'я.

«Освітнянська програма» рекомендована для учнів загальноосвітніх закладів різного рівня. Школярам розповідають про рух спеціальних Олімпіад та потреби осіб з інвалідністю, створюючи можливість для залучення більшої кількості добровільних помічників для надання допомоги цій категорії населення.

«Смолоскиповий пробіг» представників правоохоронних органів започаткований у підтримку руху спеціальних Олімпіад. Під час проведення Всесвітніх зимових та літніх ігор Спеціальних Олімпіад, у якій частині світу вони б не проводилися, за допомогою представників правоохоронних органів олімпійський вогонь з Олімпії доставляється на церемонію відкриття Ігор, де запалюється як символ надії й перемоги.

«Програма для родин», які мають у своєму складі осіб із ВРР, ставить за мету надання правової допомоги, їх підтримку та залучення до руху спеціальних Олімпіад, де вони стають найбільш активними помічниками в різних напрямках діяльності, що спрямована на підвищення добробуту родин. У межах розвитку програми відбувається видання необхідної інформаційної літератури, проведення зустрічей, круглих столів, створення сімейних клубів.

«Програма лідерства спортсменів» – проведення семінарів для досвідчених спортсменів спеціальної Олімпіади, створення комітетів спортсменів, особиста участь підготовлених спортсменів в обговоренні та прийнятті рішень, спілкування з представниками засобів масової інформації, робота помічниками тренера й організатора під час проведення змагань, робота в групах із залучення фінансової допомоги.

Тренувальна «Програма рухової активності» пропонується для людей із найбільш важкими формами розумової відсталості, які можуть продемонструвати свої особисті досягнення в окремих вправах після регулярних тренувань за адаптованими програмами.

«Юні спортсмени» – програма, що орієнтована на заняття руховою активністю та спортом дітей із ВРР віком від 2,5 до семи років. Основний зміст занять – проведення рухливих ігор та естафет з урахуванням індивідуальних особливостей контингенту.

«Об'єднаний спорт» – це волонтерська програма, що будується на основі проведення спільних тренувань та змагань спортсменів спеціальної Олімпіади зі здоровими спортсменами в спортивних іграх й естафетних видах змагань, організація партнерських клубів.

Отже, спеціальні Олімпіади надають можливість усім верствам населення стати добровільними помічниками осіб із ВРР у їхньому бажанні бути повноправними членами суспільства.

У наших дослідженнях більш детально охарактеризуємо сутність реалізації волонтерської програми «Об'єднаний спорт», що дасть змогу розкрити соціально-гуманістичний потенціал волонтерської діяльності в адаптивному спорті.

Міжнародна організація «Спеціальна Олімпіада» започаткувала впровадження волонтерської програми «Об'єднаний спорт» як одного з дієвих способів підвищення рівня соціальної інтеграції осіб із ВРР. Волонтерська програма спеціальної Олімпіади «Об'єднаний спорт» поєднує в одну спортивну команду гравців без відхилень (партнери) та атлетів із ВРР для тренувань і змагань. Атлети з ВРР об'єднуються в команди з партнерами, котрі мають подібний рівень спортивної майстерності. Команди регулярно тренуються й змагаються як на місцевих, так і на національних та міжнародних змаганнях. Головну увагу в програмі приділяють забезпеченню можливості спортсменам розвивати свої спортивні та особистісні навички, спілкуватися з однолітками, розвивати нові знайомства й отримувати можливість підвищення рівня соціальної інтеграції.

Попередні дослідження показали, що програма є успішною в розвитку самооцінки та впевненості в спортсменів, а також підґрунтям для порозуміння осіб із ВРР серед їхніх однолітків без інвалідності [12].

Волонтерська програма «Об'єднаний спорт» надає можливість різнобічного розвитку особам із ВРР за рахунок взаємодії з більш широкою спільнотою та можливістю зустрічатися з іншими людьми навколо загального інтересу – занять улюбленим видом спорту.

Методологія дослідження полягала в зборі даних у п'яти країнах, що розрізнені за політичним, соціальним та економічним станом, а особливо за станом розвитку структур, що забезпечують підтримку осіб із ВРР і досвідом проведення досліджень у цій галузі.

Мета дослідження – прагнення проаналізувати досвід спілкування та взаємодії зацікавлених сторін й особливо атлетів і партнерів. Попередні наукові дослідження, зазвичай, зосереджувалися на вивченні бачення батьків або допоміжного персоналу. Хоча їхня думка і є цінною для розуміння людей з інвалідністю, проте важливо було дізнатися про соціальний досвід осіб із ВРР, їхні переконання та погляди. Отримані результати досліджень аналізували науковці п'яти університетів, які були експертами в зборі інформації в середовищі людей із ВРР. Їх підтримували національні координатори спеціальної Олімпіади, обізнані щодо особливостей реалізації програми на місцях [17].

Заплановані дослідження проводили в декілька етапів. У межах цієї публікації представимо результати теоретичного аналізу наявних досліджень за зазначеною проблематикою, а саме: визначення позитивного впливу занять адаптивним спортом на зниження соціальної ізоляції, підвищення рівня соціальної інтеграції осіб із ВРР і накопичення соціального капіталу. Поглиблений аналіз відомих теоретичних надбань науковців та практиків допоможе в проведенні й обробці результатів практичної частини дослідження, що буде представлено в наступних публікаціях.

Отже, результати теоретичного аналізу сучасних джерел інформації свідчать, що проблема дискримінації у всьому світі існує в різних формах – чи то за ознакою статі, етнічної приналежності, чи то віросповідання. Актуальна тема в сучасному світі – уживання заходів щодо нівелювання проблеми дискримінації й упровадження змін у підходах і ставленні до осіб з інвалідністю. Для багатьох демократичних країн характерне прагнення до толерантності та визнання прав усіх без винятку громадян. Натомість, проблемам людей із ВРР не приділено належної уваги або вони не є першочерговими, порівняно з іншими категоріями осіб. Отже, можливість повноцінної соціальної інтеграції людей із ВРР у своїх місцевих громадах і суспільстві в цілому залишається надзвичайно актуальною в багатьох країнах.

Визначення сутності соціальної інтеграції міститься в різних міжнародних документах, що сприяють захисту прав людей з інвалідністю, таких як Декларація про права осіб з інвалідністю (1975 р.), Всесвітня програма дій у ставленні до осіб з інвалідністю (1982 р.), Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для осіб з інвалідністю (1993 р.), Конвенція про права осіб з інвалідністю (2006) тощо. Утім, проблема впровадження цих положень на практиці реалізується на низькому рівні. Реальні права людей із ВРР, які залишаються одними з найбільш маргінальних у багатьох країнах у світі, так і не реалізуються достатньою мірою, про що свідчать численні дослідження [4; 5; 11]. Багато з цих людей народжуються в бідності, і причини їхньої інвалідності сприймаються як обмеження виробничих можливостей, унаслідок чого вони й члени їхніх сімей мають низький рівень матеріального забезпечення. Крім того, вони, зазвичай, не належать до соціально активних осіб, які беруть активну участь у прийнятті рішень у своїх громадах, що свідчить про їх відсутність (або незначну кількість) у владних політичних структурах. Крім того, клеймо, пов'язане з їхньою інвалідністю, часто призводить до виключення їх з активного життя соціуму [16].

Соціальна політика в широкому міжнародному сенсі сприяє інтеграції людей із ВРР у суспільство, створюючи підґрунтя, коли особи з інвалідністю здатні бути «самими собою» серед інших представників суспільства. За цих умов першочергового значення набуває рівень загальної людяності членів суспільства, а не їх відмінності в здібностях. Отже, незважаючи на проведені численні заходи на міжнародному й національному рівнях, ставлення до людей з інвалідністю залишається здебільшого негативним.

Культура, вік, стать, рівень освіти й досвід роботи впливають на формування ставлення до людей з інвалідністю. Негативне ставлення до людей із ВРР – основна причина їхньої соціальної ізоляції. Розуміння поняття «ставлення», яке домінує в суспільстві, є вирішальним для оцінки процесу соціальних змін. Науковці у своїх дослідженнях поняття «ставлення» розглядають як латентний психологічний процес, що проявляється у відповідь на дію конкретного подразника [11]. Ставлення є соціально зумовленим, може змінюватись із часом та залежить від наявного досвіду й поглядів, що розглядаються як основа для розуміння певної ситуації та як провідні складники поведінки людини. Для осіб з інвалідністю і їх супроводжуючих упереджене ставлення суспільства може призвести до їх відмови від соціальних контактів задля уникнення негативного досвіду. Водночас люди без інвалідності можуть уникати контактів з особами з інвалідністю, але з причин сталих стереотипів у суспільстві щодо людей зазначеної категорії й почуття страху та невпевненості під час спілкування з ними.

Проведений аналіз науково-методичної літератури дав підставу виявити значну кількість наукових праць із питань вивчення ставлення здорових людей до осіб з інвалідністю, зокрема людей

із ВРР. Так, Міжнародна організація «Спеціальні Олімпіади» провела міжнародні соціологічні дослідження, де визначали особливості ставлення громадськості до людей із ВРР. Науковці, оцінюючи потенційні можливості людей із ВРР, визначили, що вони мають низьку віру в успіх, хоча відзначаються високим рівнем взаєморозуміння в межах свого соціального й культурного середовища. Для них характерні невпевненість у собі, надмірне хвилювання під час спілкування з невідомими людьми тощо. Сім'я вважалася найбільш придатним місцем для проживання людей із ВРР. Нестача ресурсів та послуг розглядалася як перешкода на шляху інтеграції в суспільство. Крім того, ставлення оточуючих також розглядалося як бар'єр до інтеграції [10; 14; 15].

Дослідження дають підставу констатувати, що зміни в ставленні соціуму до осіб із ВРР імовірні лише за наявності контакту між соціальними групами. Науковці відзначають, що залежно від типу й контексту взаємодії ці зміни можуть мати як позитивний, так і негативний характер. Контакт, який передбачав пряму взаємодію або відносини особистостей, мав більш позитивний вплив на формування ставлення до людей із ВРР. Простого неструктурованого впливу на людей із ВРР недостатньо, стосунки повинні бути організованими й змістовними. Крім того, отримання позитивного досвіду від спілкування з особами, які мають ВРР, є значущим для формування адекватного ставлення до людей відповідного контингенту.

Визначаючи особливості досягнення соціальної інтеграції особами з ВРР, з'ясовано, що вирішальний критерій позбавлення соціальної ізоляції полягає в тому, як люди думають про себе та своє життя, а не від широти своїх соціальних зв'язків, ураховуючи частоту використання ними громадських закладів або кількість відвідування магазинів. Поняття «соціальна інтеграція» окремі науковці розглядають як психологічне відчуття єдності того, що ти є частиною доступної, сприятливої та надійної структури.

Важливим аспектом соціальної інтеграції людей із ВРР більшість науковців вважають дружбу. Утім, особи з ВРР указують на значні труднощі, що виникають у створенні й підтримці дружніх відносин, ніж в однолітків без відхилень. Відомі дослідження щодо особливостей розвитку дружніх стосунків осіб із ВРР, зазвичай, фокусувалися на тому, як їх сприймають однолітки [13] або були спрямовані на визначення впливу різних соціальних умов на їх формування [16]. Багато досліджень пов'язано з характеристикою дружніх стосунків, що виникають в інклюзивних умовах навчальних закладів між учнями з ВРР та без інвалідності.

Важлива сфера людської діяльності для протидії соціальній ізоляції осіб з інвалідністю – заняття адаптивним спортом. Внесок спорту в підвищення рівня соціальної інтеграції осіб з інвалідністю та створення соціального капіталу обумовлений потенціалом спорту як соціальним інститутом, що полягає в об'єднанні таких груп людей, які зазвичай не контактують. Крім того, специфічність проведення часу при заняттях спортом дає змогу менше концентрувати увагу на відмінностях між соціальними групами, а більше спілкуватися та отримувати задоволення під час виконання фізичних вправ, рухливих чи спортивних ігор. В атлетів (осіб із ВРР) і партнерів (осіб без інвалідності) формується почуття статусу члена команди, товариські й дружні стосунки, що й формує в подальшому соціальний капітал.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз волонтерської діяльності в адаптивному спорті свідчить про те, що основні напрями роботи волонтерів у паралімпійському та дефлімпійському спорті аналогічні олімпійським й здебільшого спрямовані на успішну організацію та проведення змагань. Проте функціонування руху спеціальних Олімпіад цілком побудоване на діяльності різноманітних волонтерських програм, реалізація яких охоплює вирішення не лише організаційних, але й спектра соціогуманітарних питань.

Відомі волонтерські програми спеціальних Олімпіад умовно можна розділити на ті, що спрямовані на організацію тренувального та змагального процесу, і ті, які забезпечують реалізацію освітньої, оздоровчої, інформаційної, соціально-гуманістичної місії.

Волонтерська програма «Об'єднаний спорт» за допомогою згуртування атлетів і партнерів у спільній справі – тренувальному та змагальному процесі – утворюють мікрокультуру, спрямовану на соціальну інтеграцію людей з інвалідністю. Суспільство в цілому, де розвиваються програми «Об'єднаний спорт», представлено як структурними, так і поведінковими бар'єрами на шляху інтеграції людей з інвалідністю. Програма «Об'єднаний спорт» створює умови для розв'язання проблем на шляху соціальної інтеграції, поступово змінюючи негативне ставлення й дії на позитивне сприйняття людей з інвалідністю, задіюючи батьківські спільноти та підвищуючи рівень інформаційно-просвітницької діяльності.

Отже, програма спеціальних Олімпіад «Об'єднаний спорт» запроваджує таку концепцію побудови роботи, яка має особливий резонанс для інтеграційних процесів, зміцнення дружніх відносин між особами з відхиленнями розумового розвитку і їхніми однолітками без інвалідності, що й обумовлює соціально-гуманістичний потенціал волонтерської діяльності в адаптивному спорті. Аналіз результатів реалізації програми «Об'єднаний спорт» в українському суспільстві буде зроблено в наступних працях.

Джерела та література

1. Агеева Н. А. Профессиональное волонтерство как эффективное средство социализации студенчества / Н. А. Агеева // Электронный научно-практический журнал «Гуманитарные научные исследования». – 2015. – № 1 (41) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://human.snauka.ru/2015/01/9189> (дата звернення: 16.05.2016).
2. Богданова Е. В. Возможности волонтерской деятельности в социальном воспитании студентов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://utopiya.spb.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=2675:20 (дата звернення: 16.05.2016).
3. Киселева Т. Г. Исследование доминирующей мотивации к участию в добровольческой деятельности / Т. Г. Киселева // Ярославский педагогический вестник. – 2013. – № 2. – Т. II (Психолого-педагогические науки). – С. 44–48.
4. Когут І. О. Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивної фізичної культури в Україні : монографія / І. О. Когут. – Львів : СПОЛОМ, 2015. – 284 с.
5. Крапівина Г. О. Світовий волонтерський рух: стан і статус / Г. О. Крапівина // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 1 (21). – С. 73–76.
6. Левків В. Характеристика спортивного волонтерства як різновиду волонтерської діяльності / Володимир Левків, Тарас Макуц // Спортивна наука України. – 2013. – № 5 (56). – С. 33–37.
7. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп : навч. посіб. / Т. Л. Лях. – К. : Київський ун-т ім. Б. Д. Грінченка, 2010. – 149 с.
8. Матвеев С. Ф. Волонтерское движение в спорте: проблемы и перспективы / С. Ф. Матвеев, И. А. Когут, Е. В. Гончаренко // Наука в олимпийском спорте. – 2011. – № 2. – С. 111–121.
9. Матвеев С. Ф. Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення / С. Ф. Матвеев, І. О. Когут, Є. В. Гончаренко // Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт. – 2010. – № 1 (3). – С. 161–165.
10. Abells D. Involvement of Adolescents With Intellectual Disabilities in Social and Recreational Activities / D. Abells, J. Burbidge, P. Minnes // Journal of Developmental Disabilities. – 2008. – № 14. – P. 88–94.
11. Antonak R. Measurement of Attitudes towards persons with intellectual disabilities / R. Antonak, & H. Linveh // Disability and Rehabilitation. – 2000. – № 39. – P. 211–224.
12. Castagno K. S. Special Olympics unified sports: changes in male athletes during a basketball season / K. S. Castagno // Adapted Physical Activity Quarterly. – 2001. – Vol. 18. – P. 193–206.

References

1. Ageeva, N. A. (2015). Professional'noe volonterstvo kak jeffektivnoe sredstvo socializacii studenchestva [Professional volunteering as an effective mean of students' socialisation]. *Jelektronnyj nauchno-prakticheskij zhurnal «Gumanitarnye nauchnye issledovanija»*. 1 (41) [Jelektronnyj resurs]. Retrieved from <http://human.snauka.ru/2015/01/9189>
2. Bogdanova, E. V. Vozmozhnosti volonterskoj dejatel'nosti v social'nom vospitanii studentov [Possibility of volunteering in social education of students]. Retrieved from http://utopiya.spb.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=2675:20
3. Kiseleva, T. G. (2013). Issledovanie dominirujushhej motivacii k uchastiju v dobrovol'cheskoj dejatel'nosti [Research of dominative motivation to the participation in volunteering]. *Jaroslavskij pedagogicheskij vestnik*. 2, 44–48.
4. Kohut, I. O. (2015). Social'no-humanistychni zasady rozvytku adaptivnoyi fizychnoyi kul'tury v Ukrayini [Social humanistic aspects of adaptive physical education development in Ukraine]. L'viv: SPOLOM
5. Krapivina, H. O. (2012). Svitovyj volonters'kyj ruh: stan i status [World volunteering movement]. *Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrayiny*. 1 (21), 73–76.
6. Levkiv, V., Makuc T. (2013). Charakterystyka sportyvnoho volonterstva yak riznovydu volonters'koyi diyal'nosti [Characteristic Sport volunteering as a kind of volunteering activity]. *Sportyvna nauka Ukrayiny*. 5 (56), 33–37.
7. Lyax, T. L. (2010). Metodyka orhanizaciyi volonters'kyx hrup : navch. posib. K.: Kyivskiy un-t im. B. D. Hrinchenka.
8. Matvyeyev, S. F. (2011). Volonterskoe dvizhenie v sporte: problemy i perspektivy [Volunteering in sport: problems and perspectives]. *Nauka v olimpijskom sporte*. 2, 111–121.
9. Matvyeyev, S. F. (2010). Social'ni aspekty volonters'koho ruxu: mynule ta s'ohodennya [Social aspects of volunteering: past and present]. *Visnyk Zaporiz'koho nacional'noho universytetu. Fizychnye vixovannya ta sport*. 1 (3), 161–165.
10. Abells, D. (2008). Involvement of Adolescents With Intellectual Disabilities in Social and Recreational Activities. *Journal of Developmental Disabilities*. 14, 88–94.
11. Antonak, R. (2000). Measurement of Attitudes towards persons with intellectual disabilities. *Disability and Rehabilitation*. 39, 211–224.
12. Castagno, K. S. (2001). Special Olympics unified

13. Denham J. Needs Analysis of Voluntary and Community Arts Support Organisations in Relation to Volunteering and Volunteer Management – Summary Report [Electronic resource]. – The HE sector and the 2012 London Olympic Games. Report to the Secretary of State for Innovation, Universities and Skills / Denham J. – Mode of access : <http://www.volunteernow.co.uk/fs/doc/publications/-and-volunteer-management-in-sport.pdf>. (date of the application: 12.05.2016).
14. Geisthardt C. L. Friendships of children with disabilities in the home environment / C. L. Geisthardt, M. J. Brotherson & C. C. Cook // Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities. – 2002. – № 37. – P. 235–252.
15. Hear Our Voices: People with an Intellectual Disability and their Families Speak Out on Poverty and Exclusion : Inclusion International [Electronic resource]. – Mode of access : http://www.ii.tomekklas.com/site_uploads/File/Hear%20Our%20Voices%20w%20Covers.pdf. (date of the application: 14.05.2016).
16. McConkey R. Promoting friendships and developing social networks / R. McConkey // In G. Grant, P. Ramcharan, M. Flynn and M. Richardson (eds.) Learning Disability: A life cycle approach (2nd Edition.). – Maidenhead : Open University Press, 2010. – 286p.
17. Unified gives us a chance. An evaluation of Special Olympics Youth Unified Sports Programme in Europe/Eurasia / [Irina Kogut, Evgeniy Goncharenko and al.]. – Ireland : University of Ulster, 2010. – 96 p.
- sports: changes in male athletes during a basketball season. *Adapted Physical Activity Quarterly*. 18, 193–206.
13. Denham, J. Needs Analysis of Voluntary and Community Arts Support Organisations in Relation to Volunteering and Volunteer Management – Summary Report [Electronic resource]. – *The HE sector and the 2012 London Olympic Games*. Report to the Secretary of State for Innovation, Universities and Skills. Retrieved from <http://www.volunteernow.co.uk/fs/doc/publications/-and-volunteer-management-in-sport.pdf>.
14. Geisthardt, C. L. (2002). Friendships of children with disabilities in the home environment. *Education and Training in Mental Retardation and Developmental Disabilities*. 37, 235–252.
15. Hear Our Voices: People with an Intellectual Disability and their Families Speak Out on Poverty and Exclusion : *Inclusion International [Electronic resource]*. – Retrieved from http://www.ii.tomekklas.com/site_uploads/File/Hear%20Our%20Voices%20w%20Covers.pdf.
16. McConkey, R. (2010). Promoting friendships and developing social networks *Learning Disability: A life cycle approach (2nd Edition.)*. – Maidenhead : Open University Press.
17. Unified gives us a chance (2010). *An evaluation of Special Olympics Youth Unified Sports Programme in Europe/Eurasia*. Ireland : University of Ulster

---

Інформація про авторів:

Когут Ірина; <http://orcid.org/0000-0002-8862-9545>; kogut_irina@ukr.net; Національний університет фізичного виховання і спорту України, вул. Фізкультури, 1, м Київ, 03680, Україна.

Information about the Authors:

Kogut Irina; <http://orcid.org/0000-0002-8862-9545>; kogut_irina@ukr.net; National University of Physical Education and Sport of Ukraine, 1 Phizkultury Street, Kiev, 03680, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 27.05.2016 р.